

فرہنگ آپارتمانی بانگورین بہ منہج دینے

مسلم گریوانی

انتشارات مؤسسہ فرهنگی ہتری
دین و معنویت آل یاسین

سرشناسه: گریوانی، مسلم، ۱۳۵۹ -
 عنوان و نام پدیدآور: فرهنگ آپارتمان‌نشینی با نگرش
 به منابع دینی / مسلم گریوانی.
 مشخصات نشر: تهران: موسسه فرهنگی هنری دین و
 معنویت آل یاسین، ۱۳۹۵.
 مشخصات ظاهری: ۲۶۴ص: تصویر
 شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۹۱۷-۴۷-۳
 وضعیت فهرست نویسی: فیا
 یادداشت: کتابنامه: ص[۲۵۷]-۲۶۲
 موضوع: همسایگی -- جنبه‌های مذهبی -- اسلام
 موضوع: Religious aspects -- Neighbors
 -- Islam

موضوع: همسایگی -- احادیث
 Neighbors -- Hadiths
 موضوع: آپارتمان‌نشینان
 Apartment dwellers
 موضوع: همسایگی
 Neighbors

رده بندی کنگره: ۱۳۹۵/۳/۵۴/۳۴
 رده بندی دیویی: ۲۹۷/۶۵۲
 شماره کتابشناسی ملی: ۴۳۷۵۰۳۶

انتشارات مؤسسه فرهنگی هنری دین و معنویت آل یاسین

نام کتاب: فرهنگ آپارتمان‌نشینی با نگرش به منابع دینی

مؤلف: مسلم گریوانی

ویراستار: احسان ضابطی

طراحی جلد: سید فلاحی

صفحه آرای: فاطمه رحمن‌زاده قمی

ناشر: انتشارات مؤسسه فرهنگی هنری دین و معنویت آل یاسین

نوبت چاپ: اول، پاییز ۱۳۹۵

چاپ و صحافی: زیتون

شمارگان: ۱۰۰۰ جلد

قیمت: ۱۸۰۰۰۰ ریال

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۹۱۷-۴۷-۳

کلیه حقوق برای ناشر محفوظ است

دورنگار: ۰۲۵-۳۲۶۰۳۰۹۱

فهرست مطالب

سخن ناشر.....	۱۵
پیش‌گفتار.....	۱۷

فصل اول : چیستی، بشین و ویژگی‌های آپارتمان‌نشینی

درآمد.....	۲۵
۱) مفهوم فرهنگ آپارتمان‌نشینی.....	۲۵
یک) مفهوم فرهنگ.....	۲۶
دو) ویژگی‌های فرهنگ ایرانی - اسلامی.....	۲۷
سه) آپارتمان و فرهنگ آپارتمان‌نشینی.....	۲۹
۲) پیشینه تاریخی آپارتمان‌سازی و آپارتمان‌نشینی.....	۳۲
یک) پیشینه آپارتمان‌نشینی در غرب.....	۳۲
دو) پیشینه آپارتمان‌نشینی در ایران.....	۳۳
۳) زمینه‌های آپارتمان‌سازی و آپارتمان‌نشینی.....	۳۶
یک) مدرنیته و پیامدهای آن.....	۳۶
الف) تعریف و تاریخ مدرنیته.....	۳۶
دوره اول) شکل‌گیری مدرنیته.....	۳۷
دوره دوم) زوال مدرنیته.....	۳۸
دوره سوم) پست مدرن.....	۳۹
ب) شاخصه‌ها و مؤلفه‌های مدرنیته.....	۴۰

۴۲		ج) مدرنیته در ایران و ویژگی های آن
۴۴		د) شخصیت های مؤثر در مدرنیته ایرانی
۴۵		ه) ویژگی های مدرنیته ایرانی
۴۷		و) تأثیرات و پیامدهای مدرنیته
۴۸		اول) نقد مدرنیته در غرب
۵۰		دوم) نقد مدرنیته در جهان اسلام و ایران
۵۳		دو) شهرنشینی و پیامدهای آن
۵۳		الف) پیشینه و زمینه های شهرنشینی
۵۳		اول) پیشینه شهرسازی در جهان
۵۵		دوم) پیشینه شهرسازی در ایران
۵۸		ب) تعریف شهر و شهرنشینی
۶۲		ج) شهرنشینی به مثابه سبک زندگی
۶۴		نتیجه گیری

فصل دوم: امانات و بایسته های آپارتمان نشینی

۶۹		درآمد
۷۱		۱) بایسته های عقیدتی و نگرشی آپارتمان نشینی
۷۱		یک) مالکیت خدا بر همه شئون انسان
۷۲		دو) هویت یابی انسان در «خانه»
۷۳		سه) آرامش یابی انسان در «مسکن»
۷۵		چهار) «جامعه کوچک» خانواده
۷۶		۲) بایسته های اخلاقی آپارتمان نشینی
۷۶		یک) مسئولیت پذیری
۷۸		دو) امانت داری
۷۹		سه) مهمان نوازی
۸۰		چهار) رازداری
۸۱		پنج) انصاف، احسان و ایثار
۸۲		شش) تحمل و سعه صدر در برابر آزار دیگران
۸۳		۳) بایسته های رفتاری آپارتمان نشینی
۸۴		یک) پرهیز از آزار دادن همسایه

۸۴		دو) دریغ نکردن لوازم ضروری از همسایه
۸۵		سه) تذکر محترمانه به همسایه
۸۵		چهار) رسیدگی و اطعام همسایگان
۸۶		پنج) سلام و احوال‌پرسی
۸۷		شش) تشکر از نیکی همسایگان
۷۸		هفت) رعایت آداب
۸۸		هشت) مقدم دانستن همسایه بر دیگران
۸۸		۴) بایسته‌های قانونی و مسأله قانون‌گریزی
۸۹		یک) قوانین مربوط به مالکیت در آپارتمان
۹۰		دو) قوانین مدیریت آپارتمان
۹۰		الف) مجمع عمومی
۹۱		ب) انتخاب و اختیارات مدیران
۹۲		ج) انتخاب و وظایف سرایدار
۹۳		سه) هزینه‌های آپارتمان
۹۴		چهار) وظایف مالکان و ساکنان
۹۶		پنج) مشاعات آپارتمان
۹۷		الف) پارکینگ
۹۸		ب) راهروها و پلکان
۹۸		ج) خشک کردن لباس‌ها
۹۸		د) زیاله‌ها
۹۹		هـ) آسانسور
۹۹		و) برنامه‌های شادی و عزا
۱۰۰		ز) آلودگی صوتی
۱۰۲		ح) انباری
۱۰۳		ط) امنیت واحد آپارتمان
۱۰۳		شش) نکاتی درباره خرید یا اجاره آپارتمان
۱۰۴		۵) الگوی «مسکن مطلوب» در بینش اسلامی
۱۰۵		یک) مسکن نیاز طبیعی، فطری و انسانی
۱۰۶		دو) نگرش دینی و قرآنی به «مسکن»
۱۰۶		الف) غایت خانه‌سازی در قرآن

۱۰۹	ب) نگرش معنوی به مسکن
۱۱۰	ج) چهار دیواری خانه و خدا
۱۱۲	د) خانه، کانون معنویت و اخلاق
۱۱۳	هـ) «فنگ‌شویی» و آسیب‌های آن
۱۱۴	سه) ویژگی‌های مسکن در بینش اسلامی
۱۱۵	الف) ویژگی‌های مربوط به نوع معماری
۱۱۵	اول) ایمنی و استحکام
۱۱۵	دوم) داشتن حریم خانه
۱۱۶	سوم) تذکردها
۱۱۶	چهارم) تزیین
۱۱۷	پنجم) زیبا و تمیز
۱۱۷	ششم) دارای نمازخانه
۱۱۸	هفتم) جایگاه سرویس بهداشتی
۱۱۹	هشتم) مساحت خانه
۱۲۲	ب) ویژگی‌های مربوط به محل مناسب
۱۲۳	اول) محله مناسب
۱۲۳	دوم) همسایه مناسب
۱۲۴	سوم) آفتاب‌گیری مناسب
۱۲۵	چهارم) هوای تمیز و پاک
۱۲۵	پنجم) ارتباط با طبیعت
۱۲۵	ج) الگوی فضایی خانه‌های ایرانی
۱۲۷	د) کارکردهای دو نوع خانه‌سازی
۱۲۹	هـ) بررسی امکان بازگشت به خانه‌های سنتی
۱۲۹	۶) ویژگی‌های ساکن مطلوب در بینش اسلامی
۱۳۰	یک) ویژگی‌های ايجایی
۱۳۰	الف) خانه‌سازی حلال
۱۳۰	ب) خانه‌داری خوب
۱۳۱	ج) همسایه‌داری خوب
۱۳۲	د) انگیزه سالم در خانه‌سازی
۱۳۴	هـ) رعایت آداب سکونت در خانه

۱۳۵	 (و) عبادت در خانه
۱۳۵	 (ز) پرهیز از خانه‌های نکوهیده
۱۳۶	 (دو) ویژگی‌های سلبی
۱۳۶	 (الف) نکوهش فروش خانه به علت بدهی
۱۳۷	 (ب) خرید منزل کوچک و محدود
۱۳۷	 (ج) نکوهش خانه‌سازی بی‌فایده
۱۳۸	 (د) ساخت خانه‌های تجمّلاتی
۱۳۹	 (ه) نکوهش زیادی اسباب‌کشی
۱۳۹	 (و) نکوهش مسکن در سبب ساکنان
۱۳۹	 (ز) نکوهش ساختمان‌بند
۱۴۰	 (ح) نکوهش پله‌های زیاد
۱۴۰	 (ط) نکوهش نگاه اقتصاد به مومن
۱۴۱	 (ی) خانه‌سازی به انگیزه فخر و غش
۱۴۱	 نتیجه‌گیری

فصل سوم: آسیب‌های راه‌کارهای آپارتمان‌نشینی

۱۴۹	 درآمد
۱۴۹	 (۱) مزایای آپارتمان‌نشینی
۱۵۰	 یک (امنیت)
۱۵۰	 دو (انضباط‌پذیری)
۱۵۰	 سه (ایجاد هم‌دلی و روحیه همکاری)
۱۵۱	 چهار (استفاده بهینه از زمین و کاهش هزینه‌ها)
۱۵۱	 پنج (صرفه‌جویی در مصارف)
۱۵۱	 شش (توان مالی برای خانه‌دار شدن)
۱۵۲	 هفت (تجربه مدنیت)
۱۵۲	 (۲) آسیب‌ها و راه‌کارهای شهرنشینی
۱۵۲	 یک (آسیب‌ها و صورت‌های منفی شهرنشینی)
۱۵۳	 (الف) مقایسه نگاه سنتی و مدرن به زندگی جمعی
۱۵۶	 (ب) تضعیف پیوندهای اجتماعی
۱۵۶	 (ج) کم‌توجهی به عنصر محله

۱۵۷		د) زمینه شکل‌گیری جرم در شهر
۱۵۸		ه) تضعیف اخلاق و فرهنگ شهرنشینی
۱۶۰		دو) راه کارهای کاهش آسیب‌های شهرنشینی
۱۶۰		الف) گام‌های نظری در تولید شهر اسلامی
۱۶۰		ب) آگاهی‌بخشی و آموزش شهروندی
۱۶۱		ج) تقویت حساسیت اجتماعی
۱۶۳		د) تقویت اماکن جمعی
۱۶۳		ه) مرکز بودن مسجد
۱۶۳		و) دسترسی به عناصر طبیعی
۱۶۴		ز) احیای خاک در محله و کوچه
۱۶۴		ح) اقدامات عمرانی شهر
۱۶۴		ط) ایجاد پایتخت‌های موضعی
۱۶۴		ی) مشارکت دادن مردم در شهر
۱۶۵		ک) ترویج سیره اجتماعی پیامبر ﷺ
۱۶۶		ل) تشویق شهروند نمونه
۱۶۷		سه) الگوی «شهر مطلوب» در بینش اسلامی
۱۶۷		الف) تعریف شهر اسلامی
۱۶۹		ب) شهر اسلامی چه چیز ندارد؟
۱۷۰		ج) شهر اسلامی چه چیز دارد؟
۱۷۱		د) ویژگی‌های شهر مطلوب
۱۷۱		اول) امنیت، آسایش و آرامش
۱۷۲		دوم) شهری وسیع و آباد با چشم‌اندازی زیبا
۱۷۳		سوم) شهر معنوی و توحیدی با مردمانی حق‌شناس
۱۷۴		چهارم) شهر محله‌محور
۱۷۵		پنجم) شهری با خانه‌های افقی، نه عمودی
۱۷۵		ششم) توزیع عادلانه خدمات شهری
۱۷۶		۳) آسیب‌ها و راه کارهای آپارتمان‌سازی
۱۷۶		یک) آسیب‌ها
۱۷۶		الف) فقدان هویتی و انتقال ارزش‌ها
۱۷۶		ب) فقدان مضمون معنوی

۱۷۸		ج) فردی شدن خانه
۱۷۹		د) کمرنگ شدن حریم خصوصی
۱۸۰		ها) کنترل جمعیت
۱۸۱		و) فقدان عایق صوتی
۱۸۲		ز) فشار روانی ناشی از محدودیت واحد آپارتمانی
۱۸۳		ح) فقدان فرهنگ آپارتمان‌نشینی
۱۸۴		ط) آزاررسانی
۱۸۴		اول) کودک‌آزاری
۱۸۵		دوم) همسایه‌آزاری
۱۸۶		سوم) سرریس بهداشتی
۱۸۶		چهارم) آپارتمان‌نشینی و تغییر سبک زندگی
۱۸۸		دو) راه‌کارها
۱۸۸		الف) آپارتمان‌سازی متناسب با ارزش‌های فرهنگی
۱۸۹		ب) آپارتمان‌سازی با حداقل آسیب‌ها
۱۹۰		ج) ایجاد فضاهای سبز و تفریحی
۱۹۱		د) آموزش فرهنگ آپارتمان‌نشینی
۱۹۱		اول) آموزش از طریق شناخت ریشه‌ها
۱۹۴		دوم) پرورش حس مسئولیت‌پذیری
۱۹۵		۴) آسیب‌ها و راه‌کارهای آپارتمان‌نشینی
۱۹۶		یک) آسیب‌ها و راه‌کارهای آپارتمان‌نشینی در خانواده
۱۹۶		الف) آسیب‌ها و راه‌کارهای ورود به آپارتمان
۱۹۸		ب) آسیب‌ها و راه‌کارهای نداشتن حریم در آپارتمان
۲۰۰		ج) آسیب‌ها و راه‌کارهای آلودگی صوتی
۲۰۱		د) راه‌کارهای تقویت نشاط و شادی در آپارتمان
۲۰۲		اول) آوردن طبیعت به منزل
۲۰۳		دوم) تشکیل جلسات بی‌تکلف خانوادگی
۲۰۳		سوم) رسیدگی به سرریس بهداشتی
۲۰۴		چهارم) زیباسازی ورودی آپارتمان
۲۰۴		پنجم) نقش مسافرت در نشاط زندگی
۲۰۴		ششم) تلاوت قرآن و نورانیت خانه

۲۰۵	هفتم) انجام کارهای انبساط آور
۲۰۵	ه) آسیب‌ها و راه کارهای نگهداری حیوانات
۲۰۹	دو) آسیب‌ها و راه کارهای همسایه‌داری در آپارتمان
۲۰۹	الف) آسیب‌ها و راه کارهای همسایه‌داری
۲۱۰	اول) ارتباط نداشتن همسایگان با یکدیگر
۲۱۱	دوم) تجسس و فال گوش بودن
۲۱۲	سوم) رواج بی بندوباری
۲۱۲	چهارم) اهتمام به ارزش‌های دینی در آپارتمان
۲۱۳	پنجم) تمایز حقیر آمیز
۲۱۴	ششم) خود بر بینی نسبت به همسایه‌ها
۲۱۴	هفتم) تجمل و تکلف
۲۱۵	هشتم) برگزاری مراسم در آپارتمان
۲۱۵	نهم) همسایه‌آزاری
۲۱۷	ب) راه کارها
۲۱۷	اول) دقت در انتخاب همسایه
۲۱۸	دوم) آیا خودمان همسایه خوبی هستیم؟
۲۱۹	سوم) توجه به عواقب همسایه‌آزاری
۲۲۰	چهارم) برخی رفتارهای بی‌آزار
۲۲۱	پنجم) در برابر آزار همسایگان چه کنیم؟
۲۲۷	ج) کلیدهای خوش‌همسایگی (حسن الجوار)
۲۲۷	اول) شکل‌گیری دو سبک همسایه‌داری
۲۲۸	دوم) اهمیت و جایگاه همسایه در اسلام
۲۲۹	سوم) تعریف خوش‌همسایگی (حسن الجوار)
۲۳۰	چهارم) ویژگی‌های یک همسایه خوب
۲۳۲	پنجم) آثار خوش‌همسایگی (حسن الجوار)
۲۳۴	سه) آسیب‌ها و راه کارهای افراد خاص در آپارتمان
۲۳۴	الف) نوزادان و کودکان
۲۳۴	اول) آسیب‌ها
۲۳۶	دوم) راه کارها
۲۳۹	سوم) بازی‌های آپارتمانی برای کودکان

۲۴۱		ب) سالمندان
۲۴۳		ج) بیماران
۲۴۳		د) همسران و بانوان
۲۴۸		چهار) ورزش در آپارتمان
۲۴۸		الف) ضرورت ورزش در زندگی آپارتمانی
۲۵۰		ب) نرمش های ممنوع
۲۵۰		ج) نرمش های مناسب آپارتمان
۲۵۰		د) اصول کلی نرمش های بدنی
۲۵۱		ه) مهارت طناب زدن در آپارتمان
۲۵۱		پنج) نکاتی درباره ورزش گول در آپارتمان
۲۵۲		شش) نکاتی درباره مبلان را آپارتمان
۲۵۲		الف) توجه دین به آسایش انسان
۲۵۳		ب) نحوه خرید مبلان
۲۵۴		ج) نحوه چینش مبلان
۲۵۵		نتیجه گیری
۲۵۷		کتابنامه

مفهوم سبک‌زندگی از جمله مفاهیم جدیدی است که در حوزه جامعه‌شناسی، روان‌شناسی و مطالعات فرهنگی به کار رفته است. اصطلاح سبک‌زندگی پیوندی نزدیک با مفاهیمی نظیر فرهنگ، شخصیت، سلیقه، سنت، مد، مهارت، دکوراسیون و رسانه‌های ارتباط جمعی دارد.

سبک‌زندگی ناظر به رفتار انسان است. امروزه دو رویکرد کلی در ارتباط با سبک‌زندگی وجود دارد؛ رویکرد جامعه‌شناسانه که بیشتر تحت تأثیر ماکس وبر است و نیز رویکرد روان‌شناسانه که متأثر از آدلر می‌باشد. سبک‌زندگی یا نحوه زیستن به مجموعه‌ای از الگوهای رفتاری نسبتاً پایدار اطلاق می‌گردد که از بینش‌ها و ارزش‌های آدمیان متأثر بوده در رفتار به صورت عینی متجلی می‌شود. هرگاه انسان می‌خورد یا می‌آشامد از الگوی خاصی تبعیت می‌کند و هرگاه آدمی پوششی را برمی‌گزیند الگوی خاصی را انتخاب کرده است. این الگوهای رفتاری، سبک‌زندگی آدمی را شکل می‌دهند.

دین به گونه‌های مختلف می‌تواند در سبک‌زندگی انسان‌ها تأثیر گذار باشد؛ دین حاوی آگاهی‌ها، بینش‌ها و نگرش‌های اصیلی است که در سبک‌دهی به زندگی انسان، نقش آفرین است. دین شناخت‌ها و نگرش‌های اصیلی را در ارتباط با خدا، جهان دیگر و انسان به آدمی می‌دهد تا از این طریق او بتواند تصاویر روشن از جهان پیرامون و خویشتن داشته باشد. دین مجموعه ارزش‌ها و رفتارها را در اختیار انسان قرار می‌دهد تا به وی کمک کند الگوی مناسب برای زندگی بیابد، رفتارهایش را تنظیم کند و مدلی برای کنش‌ها و شیوه‌های زیستن پیدا کند.

سالیانی است که رهبر حکیم و فرزانه انقلاب با دوراندیشی و نگاه راهبردی خویش، موضوع سبک‌زندگی را به گفتمانی در فضای عمومی جامعه و به‌ویژه محافل علمی و فرهنگی تبدیل نموده‌اند. مسأله سبک‌زندگی تا بدان اندازه اهمیت دارد که می‌تواند جنبه نرم‌افزاری تمدن اسلامی باشد؛ ضمن

آنکه از مهم‌ترین نیازهای جامعه می‌باشد.

با ورود پدیده آپارتمان‌نشینی به ایران و رشد روزافزون آن در نقاط مختلف به‌خصوص کلان‌شهرها، آسیب‌های خاص این نوع از زندگی رخ‌نمایی می‌کند. بی‌تردید سامان بخشی به این پدیده و رفع معضلات این شبکه از زندگی، مستلزم نهاده‌سازی فرهنگ و اخلاق آپارتمان‌نشینی است.

کتاب «فرهنگ آپارتمان‌نشینی با نگرش به منابع دینی» شامل مباحثی نظیر چیستی، پیشینه و ویژگی‌ها، الزامات و بایسته‌های فکری، اخلاقی، رفتاری و قانونی، مزایا، آسیب‌ها و راهکارهای آپارتمان‌نشینی است. پژوهش حاضر می‌کوشد از رهگذر گردآوری و بررسی منابع دینی، الگوی مسکن مطلوب و همچنین راه کارهای لازم برای شهرنشینی، آپارتمان‌نشینی را ارائه نماید. اثر پیش رو به همت فاضل ارجمند جناب آقای مسلم گروانی به رشته تحریر درآمده است. امید آن که این اثر در راستای تبیین مسأله فرهنگ آپارتمان‌نشینی با رویکرد دینی نقش خود را ایفا کند.

مؤسسه فرهنگی هنری دین و معنویت آل یاسین

چهار دهه از ورود پدیده آپارتمان‌نشینی به ایران می‌گذرد. بعد از این همه سال در آخرین نظرسنجی‌ها، ۵۵ درصد تهرانی‌ها اعلام کرده‌اند که از زندگی در آپارتمان، احساس نارضایتی و حتی تنفر می‌کنند. بر اساس این نظرسنجی ۳۹ درصد از پاسخ‌گویان، سروصدا و رفت‌وآمد زیاد در طبقات، ۲۷ درصد محدودیت فضا و نداشتن استقلال، ۱۳ درصد، نبودن تفاهم فکری و سلیقه‌ای ساکنان با هم، ۱۲ درصد نداشتن فضای تفریح و بازی و ۲۷ درصد دخالت و مزاحمت همسایگان را از مشکلات آپارتمان‌نشینی عنوان کرده‌اند.

کارشناسان می‌گویند وقتی آپارتمان‌نشینی از غرب وارد ایران شد، فرهنگ آن را با خودش نیاورد و تنهایی وارد ایران شد! یعنی مشکل از آنجا آنجا شد که جامعه ایرانی، خانه آپارتمانی را وقتی قبول کرد، فرهنگ آن را که هماهنگ با فرهنگ اسلامی-ایرانی نبود، پس زد و نپذیرفت. این نخستین و مهم‌ترین آسیب و ناسازگاری در این نوع زندگی است.

توضیح اینکه آنچه تحت عنوان الزامات قانونی یا قوانین آپارتمانی مطرح است، بی‌تردید، نقش مهمی در ساماندهی مشکلات دارد؛ ولی واقعیت این است که کاهش معضلات این سبک زندگی، به چیزی بیش از وجود قانون نیاز دارد و آن، نهادینه شدن فرهنگ اسلامی آپارتمان‌نشینی در کشور است. البته روشن است که رعایت «قانون و فرهنگ آپارتمان‌نشینی» هر یک، حکم مسکن و آرام‌بخش را در قبال آسیب‌های این نوع زندگی دارد؛ اما آنچه پیش و بیش از همه این‌ها ضرورت دارد، بازگشت به معماری سنتی و طراحی خانه بر اساس الگوی معماری اسلامی-ایرانی متناسب با تحولات معاصر است که به نظر نگارنده، هر چند ممکن است در برخی کلان‌شهرها، به دلیل تراکم جمعیت و کمبود زمین خالی، ساخت خانه‌های تک واحدی، میسر نباشد؛ اما در بسیاری از شهرهای ایران به‌ویژه شهرستان‌ها و روستاها، ساخت خانه‌های حیاطدار و وسیع و سازگار با معماری سنتی و اسلامی و فرهنگ و ذائقه مسلمانان، مقدور است؛ از این رو به نظر نگارنده، استدلال برخی متولیان و کارشناسان امر، کمبود زمین برای احداث خانه‌های حیاطدار و توان مالی شهروندان، ناتمام است؛ بلکه بهانه‌ای بیش نیست؛ زیرا در بسیاری از شهرها و روستاهای ایران، هم زمین هست و هم چه بسا هزینه‌های یک خانه حیاطدار با فاصله اندکی از شهر، بیشتر از هزینه‌های یک آپارتمان در داخل شهر نیست. بنابراین باید بگوییم اقبال مردم به خانه‌های آپارتمانی به دلایلی نیست که کارشناسان مسکن ذکر می‌کنند؛ بلکه به این

دلیل است که آپارتمان‌نشینی به فرهنگ، تبدیل شده است؛ یعنی تغییر ذائقه فرهنگی به تغییر الگوی سکونت مردم منجر شده است. پس مهم‌ترین راه کار برای متولیان فرهنگی، تغییر این ذائقه است. با کمال تأسف باید گفت که این پدیده، نه تنها در شهرهای کوچک و بزرگ رایج شده است؛ بلکه به روستاها هم وارد شده است. آپارتمان‌نشینی در روستاها از تغییر «آشپزخانه سنتی» به «آپن» شروع شد و در حال حاضر تغییر کامل خانه سنتی به خانه آپارتمانی کلید خورده است و این با لحاظ آسیب‌ها و معضلاتی که خواهد آمد، بسیار باعث تأسف است؛ آسیب‌هایی که حتی در روابط همسایگی تأثیرات منفی می‌گذارد. در گذشته، همسایگان نه تنها احترام همدیگر را داشتند؛ بلکه «اخلاق» و «آداب» جزئی تری را هم در حق یکدیگر رعایت می‌کردند؛ اما الان در بسیاری از موارد می‌بینیم که برخی همسایگان، «حقوق حداقلی» سایرین را رعایت نمی‌کنند و با اشکال مختلف، آسایش را از دیگران سلب می‌کنند.

بنابراین با توجه به مشکلات مذکور که همگی آن‌ها در فقدان فرهنگ آپارتمان‌نشینی ریشه دارد، مهم‌ترین انگیزه این پژوهش، تبیین فرهنگ، آداب و رسوم این سبک زندگی است که لازمه‌اش شناسایی و بیان آسیب‌ها و خلل‌ها و به دنبال آن بیان راه کارها و راه حل‌های پیشنهادی است. البته ناگفته پیداست که شناسایی آسیب‌ها و معضلات مقدور است که نگاهی تبارشناختی به مبانی، مبادی و ریشه‌های تاریخی و فکری آپارتمان‌نشینی داشته باشیم. بر همین اساس، بررسی تاریخی و تحلیلی پدیده مدرنیته و شهرنشینی مدرن، یکی از محاسبات این پژوهش است؛ زیرا این عوامل، باعث پدید آمدن آپارتمان‌نشینی بوده است.

بر پایه این نگاه، پژوهش حاضر، دارای فصول ذیل است.

فصل اول) بیان چستی، پیشینه و ویژگی‌های آپارتمان‌نشینی. در این فصل ابتدا مفاهیم کلیدی از قبیل فرهنگ، آپارتمان و فرهنگ آپارتمان‌نشینی تبیین می‌شود. سپس به صورت مفصل، ریشه‌های فکری آپارتمان‌نشینی یعنی مدرنیته و شهرنشینی بیان می‌شود.

فصل دوم) بیان الزامات و بایسته‌های قانونی، اعتقادی، رفتاری و اخلاقی آپارتمان‌نشینی که کمتر اثری به این مقوله پرداخته است.

فصل سوم) این فصل که بدنه اصلی پژوهش را تشکیل می‌دهد، در سه بخش به بیان آسیب‌ها و راه کارهای آپارتمان‌نشینی می‌پردازد:

- مزایای آپارتمان‌نشینی؛
- آسیب‌ها و راه کارهای شهرنشینی؛
- آسیب‌ها و راه کارهای آپارتمان‌سازی؛
- آسیب‌ها و راه کارهای آپارتمان‌نشینی.

نکته دیگر اینکه لایه‌لای مباحث شهرنشینی و آپارتمان‌نشینی، الگوهایی را در قالب الگوی

پیشنهادی مسکن مطلوب و الگوی پیشنهادی شهر مطلوب اسلامی ارائه کردیم.
در پایان، اخلاق اسلامی حکم می‌کند از راهنمایی‌ها و نکته‌پردازی‌های سازنده استاد پرکار
و پربرار، حضرت حجت الاسلام والمسلمین آقای دکتر محمدتقی فعالی (دام توفیق) و همچنین از
تذکرات سودمند دوست فاضلم حجت الاسلام آقای حمید فلاحتی و همراهی‌های خانواده صبورم
قدرشناسی کنم.

پاییز ۱۳۹۵، مسلم گریوانی